

Egy korszakalkotó hittani mű születésének viszontagságai. Küzdelem a modern kor írástudóival.

(„*Hitbeli életutam*” - *Balogh Dezső összefoglalója*)

Szüleim vegyes házassága folytán katolikusnak keresztelve és tanítva, de ezúton hitre nem jutva, - 1940-ben, - huszonnégy évesen, - a Gondviselés szeretete által egy, - a Szent Szellem hitépítő munkájából előállott kis házi gyülekezetbe (Ap. Csel. 2, 46.) lettem elvezetve.

Itt az atyafiak közül kettő, - anyanyelvünkön szóló, - **extatikus beszédben** megnyilvánuló, - **prófétálás** lelki ajándéka útján nyert evangéliumi tanításokkal szolgált, (I Kor. 12; 14.)

E helyen a hit és a lét legnagyobb kérdései, - (mint utólag megállapítottam, szigorúan szentírási alapokon nyugvó) - érthető megvilágításba kerülve, - tudatos és szilárd hitre juthattam.

Ebben három esztendei boldog erősödés után 1943.-ban egy Duna-parti sétám közben kapott indítatás alapján a Pozsonyi úti református egyház istentiszteletére betérve, Bereczky Albert - lelkem mélyéig ható igehirdetése(i) által örök szeretettel jegyeztem el magam (most tömör gyűjtőfogalommal élek) a protestantizmusban képviselt lelki - szellemi atmoszférával.

Itt teljesen beépültem a gyülekezetbe és ezzel együtt a KIÉ-be, majd ismét - hiszem, hogy vezetés által így ismerhettem meg a Kálvin téri SDG szövetségbeli "Kedd estéket". Ezek szorgalmas látogatása által egyben - áttételesen még a Bethánia-beli hitéletet is, végül pedig - a későbbi Kossuth-díjas - dr. Kiss Ferenc anatómus professzor mindkét helyen végzett vendég-igehirdető munkáján át a magyarországi szabadegyházak tevékenységét is elvi, - tartalmi, hangulati jellemzőikkel együtt.

Itt kell előadnom, hogy a SDG ill. Bethániában divó szokás szerint a beépülőknek bizonyos idő elteltével bizonyosságot kellett tenniük hitre jutásuk útjáról, módjáról. Mikor én e helyeken 1944. őszén boldog nyíltsággal, teljes jóhiszeműséggel élve, ismertetést adtam kis házi gyülekezetünkéről és az ott folyó, - engem szilárd hitre juttató - prófétai munkáról, az itteni prédikátorok: dr. Kiss Ferenc professzor, Éliás József, Farkas József ref. lelkipásztorok, továbbá Szikszai Béni, dr. Mézes Zsigmond, dr. Kádár Imre evange-

lizátorok **V.Móz. 18. 10-12. ill. Ézsaiás 8. 19. szövegrészekre hivatkozó kemény ítéletmondásaival, sőt feddő eltanácsolásával találtam magam szemben!**

Elgondolható, hogy a boldog és sugárzó hívő állapotomra mért eme csapás nyomán mily iszonyú megrázkódtatást éltem át azokban a hetekben - hónapokban.

Előttem állt az akkor számomra mérhetetlen probléma:

Mi módon lehetséges, hogy az a hitbeli ismeretrendszer, amely engem a hit kérdései iránt eleddig teljesen közömbös- (a gépjárműtervezés-építésben, motor és repülő sportban igen elfoglalt) - fiatalembert 22 éves koromban mondhatni egyik napról a másikra, **minden részletében érthető hitre segített, miként kaphat teljesen negatív minősítést az én szeretett protestáns testvéreim részéről**, akiknek feltétlen jóhiszeműségéről mindvégig a legjobb meggyőződésben voltam!

1944 utolsó heteiben éltünk ekkor. Számomra ez az eltanácsolás, általánosan pedig Budapest ostroma vetett véget minden gyülekezeti tevékenységnek. Helyzetemben egy dolgot azonban mind határozottabban éreztem: minthogy az ítéletmondások bibliai helyekre hivatkoztak, én pedig katolikus hitoktatásom következtében legfeljebb a meseszerű bibliai történeteket ismerhettem meg - **az Igében lefektetett hatalmas elgyűjtémény helyett - beláttam, hogy bírálóimmal szemben csak alapos bibliaismerettel állhatok meg jó eséllyel.**

Ettől kezdve e célból - elemző alapossággal - kétszer elolvastam a teljes Szentírást. Sőt másodjára már, az elítéltetésem tárgykörébe tartozó, de egyéb fontos (kb. 40-45 címszóra kiterjedő) igegyűjtéményt is készítettem, hivatalos szakmai nevén: bibliai fogalmi szókönyvet. Ilyennek létezéséről természetesen nekem akkor sejtelmem sem volt.

Így a Szent Szellem belső megvilágosító tevékenysége által segített személyes kigyűjtő munkával, az egy-egy tárgykörre vonatkozóan összeálló igék tömege alapos áttekintést adott. Sok fontos kérdés mellett főleg a Szent Szellem munkája, a prófétai működés, és az ezt vezérlő angyali (szellemi) tevékenység körülményeiről, olyannyira,

hogy kb. 1949 végéig visszanyerve teljes hitbeli stabilitásomat, - a következőket tudtam megállapítani:

SDG illetve bethániabeli elmarasztalóim a prófétálás lelki ajándékának - korszakunkban kis házi gyülekezetekben mutatkozó - hitépítő megnyilatkozásait az Ap. Csel. 2. 46-ban érintett azonosság ellenére - csupán újszerűségük miatt, - **nem a lényegük szerint** ezeket megillető szent pozitivitású, - I. Kor. 12. és 14. fejezetekben található **igehelyekkel**, hanem a **halott idézésre vonatkozókkal minősítették** (V. Mózes 18, 10-12, Ésaías 8.19) tehát enyhén szólva tévedtek!

Erősebben szólva az Úr Jézus által megígért és el is küldött, mind örökké velünk maradó, - **minden igazságra elvezérlő Szent Szellem** munkáját (egy e területen mutatkozó tudatlanságból és hitelenségből eredő rosszhiszeműséggel) **sátáninak mondták**.

Egyáltalán nem vigasztaló, - hanem csak a helyzet megértéséhez hoz közelebb, hogy a **kortárs írástudók Urunk Jézust is efféle minősítéssel illették**. (Máté 12, 24)

Innen indult Urunk ma is megszívlelendő kijelentése: a Szent Szellem munkáját sátáni eredetűnek minősíteni - megbocsáthatatlan bűn (Máté: 12,31-32). Természetesen én ezt akkor (1944 késő őszen) kellő bibliaismeret hiányában sem megállapítani, sem pedig idevonatkozó igékkel kivédeni nem tudtam. Nem kis kétségbeeséssel, szomorúsággal kényszerűen el kellett némulnom. Mindezzel párhuzamosan - nyugodtan mondhatom, - hitre jutásom módjának törvényességéről mindvégig töretlen és jó belső meggyőződéssel bírtam.

Mint látható – az Ég segítségével túljutottam a válságon, amely végül még azt a beláthatatlan nagy hasznot is magával hozta, hogy a Szent Szellem újabb kori oktatásaiban tudunkra adott, - a hitsorvasztó hittitkokat csodás egyszerűséggel feloldó, - újszerű igeértelmezéseink törvényességét szemléltető igei alátámasztások így hatásos írásbeli rendszerezésre kerültek. Alapját képezve alább említésre kerülő dolgozatom bizonyító igeanyagának.

Esetem is erősíti az ige igazságát: Akik Istent szeretik, azoknak minden javukra van, -még egy súlyosan téves

egyházi véleményalkotás is! A stabilizálódás e fokáig az 1950-es évek vége felé jutottam el, amikor is félre nem ismerhető felső vezetés alapján, közbevetőleges igazság tisztázási kényszerfeladatok megoldásai után indítást éreztem:

- a hittitkok hitromboló sokaságával megterhelt és jelenleg is hirdett keresztyén hittan, -illetve

- a Szent Szellem – újabb kori megvilágításaival érthetővé és hihetővé formált hittana

írásbeli párhuzamának kidolgozására, hogy használjak vele az egyetemes egyháznak, templomaink vészes üresedési folyamatának visszafordítására.

Ez a kb. 180 gépírt oldal terjedelmű dolgozat 1962-re 7 példányban elkészült, és én boldog reménységgel adtam őket lelkész ismerőseim kezébe. Egy-egy helyen 1-2-4, sőt 6 (!) évig is elhúzódó "tanulmányozások", ill. egy esetben elolvasás nélküli üres várakoztatás után kaptam őket vissza, - jó szándékú sorok vagy szavak kíséretében, - majdnem egységesen negatív eredménnyel, - kb. tizenöt kézről.

Ki kell azonban hangsúlyoznom, hogy a **bírálok** minden szívélyességük ellenére **sem vettek annyi fáradságot, hogy elvi - igei cáfolatát adták volna** a dolgozat állításai legalább egynémelyikének!

Ez az eleinte lehangoló fogadtatás azonban némi átgondolás után nem kevesebbről mint arról győzött meg, hogy a Szent Szellem által adott, minden ízében igére alapozott. érthető, hihető új értelmezésű hittan olyan kerek, logikus egység, amely összefüggései szorossága miatt egyszerűen teljesen kikezdzhetetlen! Meg sem kísérelték hát bírálatát, hanem mert a megszokottól elütött, - és mert **nemcsak elhinni, hanem megérteni is lehet,** - elvetették!

Ezzel a bírálatgyűjtő folyamattal 1970-ig kb. újabb nyolc-tíz értékes év múlt el, bár számomra mégsem haszon nélkül, mert már az ötvenes évektől indulva, - ezek alatt alapos tanulmány tárgyává tettem - sőt megszereztem Calvin Institutióját W. Heyns Dogmatikáját, a Heidelbergi Kátét a Helvét Hitvallást. Apósi hagyatékából múlt századvégi és e századbeli református traktátusok, tanulmányok,

jubileumi kiadványok, teológiai értekezések sokaságát, hittankönyveket stb. stb. - több esetben a Teológiai Könyvtár igénybevételével.

Egyszóval bedolgoztam magam a református hittanba is, természetesen a Szent Szellem tanításaiban való erősödéssel teljes párhuzamosságban. E kettő együttes ismeretében **mind kiáltóbban mutatkozott meg a református ill. keresztyén hittan gyökeres korszerűsítésének szüksége.**

Ezt az évtizedet egyébként Farkas József lelkésztestvérünk igen korszerűen lelki gondozott gyülekezetébe kapcsolódva éltem át. Az 1970-től számítható öt-hat év alatt ismét világos felső vezetés útján - még két ízben - mintegy kényszerítve lettem a Szent Szellem által adott érthető, hihető hittani elvek védelmére a hagyományos hittan szabadegyházbeli képviselőivel szemben.

E két ütköztetés folyamán - bár az Úrban való testvériség az őszinte szívéllyességet mindig biztosította, - olyan érvek és elvek megformálására lettem elsegítve, amelyek világos értelem, becsület és jó szándék jelenlétében teljesen ellenállhatatlanok a hagyományos hittan megoldásaival szemben.

Az eddig ismertett több mint három évtized szelíd küzdelmei és ismeretszerzése után mindinkább **megerősödött bennem egy legfelsőbb és korszerű, egyházi "mértékadó szervvel" történő hittani elv-egyeztetés szükségességének** gondolata.

Elsősorban azért, hogy esetleges tévedéseimre rámutatást kérjek, és ha nem adódik, akkor pedig azért, hogy a hagyományos hittant képviselő egyházi illetékesek érintkezésbe kerüljenek a Szent Szellem **érthető, hihető**, gyülekezetépítő erő szempontjából minden **árnyoldal nélküli** hittanával. Így a hittudomány is megtegye a maga korszerűsödéséhez szükséges lépéseket, és a mindenben **értelmet kereső mai ember Istenhez vezetésének** munkája új lendületet vehessen.

A remélt megvalósítás első lépcsőjéhez egy, - az 1977. év nyarán 14 nap szakszervezeti üdülésre szóló - beutalásom adott konkrét lehetőséget, amikor is az üdülést megelőző napokban tudakozó, ill. kérő levelet intéztem a Teológiai Akadémia Dogmatika Tanszéke t. Vezetőjéhez. - egy a folyó oktatás alapját képező - azaz

legkorszerűbb dogmatika tankönyv üdülésem időtartamára történő kikölcsönzésére.

Barátságos igenlő levélválaszt kaptam, sőt a kért kötetet csekély térítés ellenében végleges tulajdonomba is vehettem. Az átadást lebonyolító dékáni titkár szobájában egy "véletlenül" éppen befutó telefonhívásra megjelenő dr. Kocsis Elemér professzor úr - igen kedvesen néhány perces, ismerkedő beszélgetésre is - szobájába hívott. Elköszönésemkor - mintegy akkor felötlött gondolata eredményeként - felhatalmazott a könyvéről kialakult véleményem visszajelentésére.

E "Dogmatika" birtoklásával megnyílt számomra a hivatalos egyház, és a Szent Szellem hittana részletes egyeztetésének lehetősége. A véleményem visszajelentésére adott engedély pedig egyenesen ráállított ennek gondos írásba foglalására.

A tanulmányozás lázasan megindult. Az 1978. évben történt nyugállományba lépésemmel nyert összefüggő szabadidő-ajándék ezt a munkát hatalmasan segítette. Dr.K.E. Dogmatikáját három év alatt tíznél többször olvastam el, Dogmatikai Prolegomenáját és Teológiai Enciklopédiáját bár jóval kevesebbszer olvasva, de szintén igen alaposan jegyzetelve, új és újabb észrevételeket rögzítve dolgoztam fel.

Mondhatom nagyon jól éreztem magam gondolatvilágában. Calvin Institúciója és Heyns orthodox szörnyűségeihez képest valószínűs üdülés volt a modern ember gondolatvezetésével való ütközés kerülésének szándékát tapasztalni. **A hit és lét nagy kérdéseiben természetesen ő sem adhat megoldásokat, - a hittitkok érintetlenül sorakoznak és tovább gyengítik** - sőt rombolják a keresztyén hittan elfogadási esélyeit.

Viszont **három kérdésben** Calvin - Heyns-hez képest **forradalmian új:**

- 1./ **Elveti az eredendő bűn testi leszármazás útján** való reánk jutása tételét;
- 2./ **Érvényteleníti** (az 1967. évi Zsinati Tanítás értelmében) a **predestináció elvető oldalának** calvini értelmezését;
- 3./ **Megfelelő íráshelyek alapján** - nagyon határozott **esélyt ad az**

egyetemes üdvözülés elvének!

A dogmatika többi kérdésében a régi nyomokon halad, minthogy a nagyon sokszor és nyomatékosan kiemelt "Sola Scriptura" elv értelmében mást nem tehet...

Írásbeli válaszomat két részre kellett tagolnom. Az első részben (kb. 30 gépírt oldal) a Dogmatika felépítési rendjében, a Szent Szellem hittana szemszögéből nézve fejtettem ki véleményemet az egyes kérdésekről. Itt olyan tömegű eltérésre kellett röviden rámutatnom, ami indokolta egy különálló részletesebb második rész, az **"Írányelvek a keresztyén hittan korszerűsítésére"** című - (172 gépírt oldal terjedelmű) dolgozat összeállítását.

Ebben a hit és lét nagy kérdései a

"Szent Szellem korhoz megfelelően alkalmazott tanítása", ill.

"Istennek kinyilatkoztatás által adott különleges üzenete"

(Itt a Karizmákról adott Zsinati Tanításból vett calvini megfogalmazással élek.) alapján kerültek törnör összefoglaló megvilágításra.

Ennek komolyan vétele és helyes értékelése érdekében **nyomatékkal jelentem ki, hogy e kifejtés minden gondolatának, állításának, végigazságának:**

1./ Isten írott szent Igéje képezi alapját.

(Ebben is mindig a szóban forgó kérdéstről alkotott leghaladóbb, azaz jézusi szellemű értelmezése) azon a jogon, hogy

Urunk Jézus is az - "én pedig azt mondom nektek" kezdetű kiemelésekkel él az azonos tárgyban előforduló ószövetségi állásfoglalásokkal szemben, és mert

Urunk - az ó borhoz ó, újborhoz új tömlő (Mt. 9, 17) alkalmazását tanácsoló példázatában nyomatékkal adja tudtunkra az ó. illetve újszövetségi szellemiség összekeverhetetlenségének elvét!

2./ Az 1. pontbeli alapfeltétel betartásával kifejtett végigazságok: a józan, csiszolt és jó szándékú értelem számára mindenkor érthetők és hihető, sőt

3./ Az emberi lét általánosan és tudományosan tapasztalt jelenségeivel is teljes egyezésben vannak.

4./ Ezeken felül még tökéletes harmóniában állnak

- **az isteni abszolút bölcsesség,**
- **hatalom,**
- **igazságosság, valamint**
- **szeretet**

általánosan értelmezett **szempontjaival**, illetve az ezekhez – jézusi tanítások alapján kapcsolható – emberi reményekkel.

E hét pont együttállása alapján nyugodt lelkiismerettel, de még inkább kötelességszerűen kimondhatom, hogy - a **Szent Háromság akaratából előállott** - a korunk természettudományosan mindinkább képzett, **logikus gondolkozóvá fejlődött embere számára végre elfogadható**, minden ízében érthető, hihető, **ellentmondásoktól, hitsorvasztó hittitkoktól mentesített hittan**, amely nélkül gyülekezet építés már a jelenben sem valósítható meg!

Az előzmények ismertében 1980 pünkösdjéhez érkeztünk, amikor is a dolgot szíves áttekintés és elbírálására felkérő szavak kíséretében dr. Kocsis professzor úr kezeibe adtam.(1980. 05. 25.) **Mérhetetlen hivatali elfoglaltságát érzékelve jó néhány hónapot illendő volt várnom.** Minthogy jelen esetben nem személyes, hanem áttételesen a világ legfontosabb közügyéről van szó, 1981. januárjában egy igen tapintatos levélben indítványoztam, hogy nagy elfoglaltsága miatt a bírálat feladata adassék át egy arra képesnek minősített teológusnak. *Erre újabb több hónapos csend következett.* Erősen nyugtalan lettem és ezért 1981. ápr. 8-án Debrecenbe utaztam, személyesen tudakozódva az esélyek felől. Az akkor folyó 1980/81-es tanév előrehaladott voltára hivatkozva, ígéretet kaptam a dolgot bírálatainak 1981/82., azaz a következő tanévben szemináriumi feladatként(!) kiadatására. Várakozás tavasztól őszig.1981. október 31-én egy egészen rövid érdeklődő levelet intéztem a Professzor úrhoz. Ismét csend.

1981. nov. 29-től szakszervezeti üdülésben ismét 14 napot töltöttem Debrecenben. Érkezésemkor felkerestem őt, és azt a megnyugtató választ kaptam, hogy a bírálattal tanársegédjét bízta meg. (Igaz, hogy csak érkezésem előtt két nappal.) Másnap felkerestem a bíráló Bölcskey Gusztáv tanársegéd, - téglási ifjú lelkipásztort. Két alkalommal, összesen kb. 3 órányi beszélgetésben, láthatólag jó kap-

csolat alakult ki közöttünk. Azóta **1982. első felében írt három, igen komoly tartalmú, és igazán megértést tanúsító levelemre választ sem kaptam.** Tehát a Dolgozat 1980. pünkösdi átadása óta e sorok írásáig / 1982. október / -huszonkilenc hónap múlt el - a jelek szerint haszontalanul.

Az előzmények ismertetését ezzel befejezem.

1982. XII. 7-én végre megkaptam a ritka sorral gépírt hétoldalas bírálatot, amely a dolgozatban foglaltak lényegének teljes meg nem értéséről tanúskodik. **E sikertelenségek után határoztam el "A titkok megnyíltak" c. kis könyvem anyagának összeállítását.**

Kiadására 1990 őszén került sor 2000 példányban. Szigorúan önköltségi áron, 1999 tavaszára elfogytak.

A nem lanyhuló érdeklődés alapján, - a jó Isten kegyelméből, - értékes bővítésekkel gazdagított második kiadás jelent meg 1999. októberében.

1999. december

Balogh Dezső